

Економічні науки

УДК: 658.15

Гавшина Ольга Ігорівна

студентка

Київський національний університет технологій та дизайну

Тарасенко Ірина Олексіївна

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри

Київський національний університет технологій та дизайну

Гавшина Ольга Игоревна

студентка

Киевский национальный университет технологии и дизайна

Тарасенко Ирина Алексеевна

доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой

Киевский национальный университет технологии и дизайна

Havshyna O.I.

Student

Kyiv National University of Technologies and Design

Tarasenko I.O.

doctor of economics, professor, head of Department

Kyiv National University of Technologies and Design

**ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ В СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА
ДИАГНОСТИКА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВО-
ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ
DIAGNOSTICS IN THE FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY
ENTERPRISE**

Анотація: Стаття присвячується діагностиці фінансово-економічної безпеки на підприємстві.

Ключові слова: фінансовий стан, діагностика, фінансові показники, фінансова безпека підприємства, рентабельність, фінансова стійкість, стратегії розвитку.

Аннотация: Статья посвящена диагностике финансово-экономической безопасности на предприятии.

Ключевые слова: финансовое состояние, диагностика, финансовые показатели, финансовая безопасность предприятия, рентабельность, финансовая устойчивость, стратегии развития.

Summary: This article is dedicated to the diagnosis of the financial and economic security of the enterprise.

Keywords: financial status, diagnostics, financial performance, financial security company, profitability, financial stability, development strategy.

Вступ. Діяльність підприємств в умовах ринкової економіки пов'язана з необхідністю підвищувати конкурентоспроможність продукції та послуг шляхом безупинного підвищення ефективності використання ресурсів і підприємницьких можливостей підприємства. Сьогодні однією з важливих умов для успішного функціонування і розвитку всієї сфери

підприємництва є економічна безпека підприємства. Вона представляє собою певний стан корпоративних ресурсів підприємства, за якого гарантуються найбільш ефективно їх використання та запобігання негативному впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізуючих факторів. Для забезпечення економічної безпеки необхідно постійно аналізувати фінансовий стан, проводити обґрунтоване наукове дослідження фінансових відносин і руху фінансових ресурсів у процесі фінансово-господарської діяльності кожного підприємства, тобто проводити діагностику фінансового стану суб'єктів господарювання.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сутності, етапів та напрямів проведення діагностики фінансового стану підприємства як основи забезпечення його економічної безпеки.

Об'єкт та методи досліджень. Дослідження окремих теоретичних і практичних аспектів формування підходів до оцінки рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання неодноразово здійснювалися у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких: В. Пономарьов, Г.Козаченко, Д. Ковальов, І. Плетнікова, Є. Олейніков, М. Бендіков, Л.Гончаренко та ін. Разом з тим, аналіз наукових публікацій дозволяє констатувати той факт, що в цих розробках існує низка невирішених питань щодо застосування єдиного підходу до визначення рівня економічної безпеки та формування інформаційно-аналітичного забезпечення процесу такої оцінки. Аналізуючи публікації за темою діагностики фінансового стану підприємства, слід відзначити чисельності зростання уваги вчених до цієї проблеми, що підтверджує надзвичайну актуальність теми, обраної для дослідження. У працях Лук'янової В.В., Гетьмана О.О., Сметанюк О.А., Копчака Ю.С, Москаленко В.П, Пластуна О.Л. та інших науковців розглядається сутність та різноманітні методи діагностики фінансового стану підприємства. Методичні підходи,

принципи та методи діагностики знайшли відображення у працях С.В.Приймака, Черниша С. С.

Результати дослідження. Висока криміналізація сучасного суспільства різко загострила проблему забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств.

Фінансовий стан підприємства, його стійкість і стабільність залежать від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності. Якщо поставлені завдання в перерахованих видах діяльності успішно реалізуються, це позитивно впливає на фінансові результати фінансово-господарської діяльності підприємства [5; 3, с. 57].

Стабільне функціонування, розвиток та збільшення конкурентоспроможності підприємства багато в чому залежить від наявності надійної системи економічної безпеки підприємства, тобто забезпечення економічної безпеки від різних проявів зовнішнього і внутрішнього походження, що впливають на рівень можливостей реалізації виробничого потенціалу підприємства.

Економічна безпека підприємства — це такий стан корпоративних ресурсів і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найефективніше їх використання з метою забезпечення стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам [1].

Серед основних завдань системи економічної безпеки можливо виокремити наступні:

- вибір оптимальних антикризових стратегій та інструментарію;
- нейтралізація кризових явищ;
- усунення причин і наслідків кризи;
- забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Формування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання вимагає оцінювання їх фінансового стану, здійснення моніторингу

використання наявного потенціалу підприємства. Найбільш конкретне уявлення про стан економічної безпеки надають саме фінансові характеристики. Фінансова стійкість є узагальнюючою якісною характеристикою здатності підприємства забезпечити процес розширеного відтворення у довгостроковому періоді і, у той же час, складовою системи економічної безпеки підприємства.

Складові системи забезпечення економічної безпеки визначаються двома факторами:

- потенційним складом і структурою загроз;
- фінансовими можливостями підприємства [2, с. 78].

Формування інформаційно-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки суб'єктів господарювання передбачає використання аналітичного інструментарію діагностики фінансового стану. В діагностиці фінансового стану першорядна увага приділяється ефективності використання технічних, матеріальних і фінансових ресурсів, підвищенню продуктивності праці, прискоренню оборотності оборотних коштів, рентабельності виробництва. Тому діагностику фінансового стану можна віднести до найважливішого засобу контролю виробничо-господарської діяльності підприємств і організацій.

В економіці підприємства методи діагностики фінансового стану класифікують за різними класифікаційними ознаками. За ступенем обґрунтованості розрізняють неформалізовані та формалізовані методи діагностики фінансового стану.

Неформалізовані методи ґрунтуються на характеристиці аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. Ці методи відрізняються певним суб'єктивізмом, оскільки вони здебільшого засновані на інтуїтивному відчутті, досвіді та знаннях аналітика.

До формалізованих методів діагностики фінансового стану відносять ті, в основу яких покладено науково-обґрунтовані і доведені аналітичні залежності. Ці методи є більш об'єктивними, а, відтак, і найчастіше використовуваними в практиці оцінки діяльності вітчизняних підприємств.

Діагностика фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки планів фінансового оздоровлення, підґрунтям для складання прогнозу розвитку підприємства. Кредитори та інвестори аналізують фінансовий стан підприємств, щоб мінімізувати свої ризики за позиками та внесками, а також для диференційованого встановлення відсоткових ставок.

Результатом діагностики фінансового стану є отримання певної кількості основних, найбільш інформативних параметрів, які об'єктивно і точно відображають фінансовий стан підприємства. За цими результатами формуються плани його розвитку.

Коли розраховані всі фінансові коефіцієнти, зроблений горизонтальний і вертикальний аналіз фінансової звітності й описані її особливості, характерні для аналізованого періоду, необхідно зробити висновки, заради яких, власне, і були виконані всі зазначені вище роботи. Подання таких висновків повинно бути лаконічним і конструктивним, тобто спрямованим на пошук шляхів поліпшення діяльності підприємства. Досить прогресивним може бути формат збалансованої системи показників [4, с.96].

Джерелами негативного впливу на економічну безпеку підприємства можуть бути:

- свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання;
- збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури на ринках даного підприємства, наукові відкриття й технологічні розробки, форс-мажорні обставини тощо) [6].

Економічна безпека підприємства може бути визначена як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу. Оцінка поточного рівня забезпечення економічної безпеки підприємства за фінансовою складовою здійснюється на основі докладного аналізу загроз та негативних впливів на фінансовий стан підприємства і можливих збитків, які загрожують підприємству в результаті реалізації даних негативних впливів, що реалізується на підприємстві в процесі аналізу і оцінки результатів його фінансово-господарської діяльності в системі діагностики. Отже, діагностика фінансового стану підприємства є підґрунтям для забезпечення його економічної безпеки.

Таким чином, діагностику фінансового стану підприємства доцільно здійснювати за такими основними напрямками:

- аналіз фінансової звітності підприємства за результатами його фінансово-господарської діяльності (складання економічного паспорту підприємства);

- аналіз конкурентних переваг і порівняльний аналіз із підприємствами-конкурентами, аналіз асортименту продукції – визначення ринкової позиції підприємства;

- аналіз рівня і якості менеджменту підприємства;

- аналіз компетенцій та інтелектуального потенціалу підприємства;

- аналіз поставок і клієнтури підприємства, визначення ключових факторів успіху [2,с.72].

Підсумковим етапом діагностики фінансового стану підприємства, як підґрунтя для забезпечення його економічної безпеки, є етап оцінки ефективності діяльності підприємства і його структурних підрозділів з метою запобігання можливим негативним впливам на фінансовий стан підприємства. Цей аналіз здійснюється за методикою оцінки збитків,

відвернутих або тих, яких зазнало підприємство внаслідок реалізації запланованого комплексу заходів щодо забезпечення економічної безпеки підприємства в цілому та за рахунок діагностики його фінансового стану.

Висновки. Підсумовуючи вище зазначене, можна зазначити зробити висновок, що кожне підприємство повинно самостійно визначати набір показників, який би комплексно відображали фінансовий стан підприємства як стосовно ризиків, так і ефективності діяльності.

Проведений аналіз наукових підходів також дозволяє зробити висновок про те, що в умовах ринкової економіки, зростає роль діагностики фінансового стану як інструменту управління економічною безпекою підприємства, основою забезпечення перспектив подальшого економічного і соціального розвитку, зміцнення фінансового стану, підвищення ефективності використання господарського потенціалу. Застосування підприємствами діагностичних процедур дозволить оцінювати не лише наслідки прийняття поточних і стратегічних рішень, але й визначати можливі перспективи його розвитку. Вчасно й правильно проведена діагностика фінансового стану дозволить підприємству запобігти кризового стану та зможе попередити банкрутство.

Література:

1. Бень Т.Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України. – 2002, № 6. – С. 53-61.
2. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства / О.І. Павленко // Бізнес-навігатор. Науково-виробничий журнал. – 2010. – №2(19). – С.72–78.
3. Копчак Ю.С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства
<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/10735> 11.
4. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: видання 2-ге перероблене та доповнене. Навч. посіб. /

Т.Д. Костенко, Є.О. Підгора, В.С. Рижиков, А.А. Герасимов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.

5. Савицька, Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – 654 с. – ISBN 966-8148-28-2
6. Фролова Л.В. Економічна діагностика підприємств: методичний та практичний інструментарій: навч. посіб. / Л.В. Фролова, О.О. Никитенко, С.О. Ермак, Л.В. Івкова. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2007. -158 с.